

แนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

Management Approaches to Enhance Students' Happiness in Schools
under the Samut Prakan Secondary Educational Service Area Office

พิมพ์ทักษอร แสงทองไชย^{1*} และ สุบิน ยुरาราช²
Pimtucksan-on Sangthongchai^{1*} and Subin Yurarach²

¹⁻² วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹⁻² Graduate College of Management, Sripatum University

^{1*} Corresponding author, e-mail: pimtucksan-on.san@spumail.net

(Received: November 12, 2025; Revised: December 1, 2025; Accepted: March 16, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน 2) วิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารดังกล่าว และ 3) เสนอแนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา 108 คน ด้วยแบบสอบถาม และเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา สหสัมพันธ์เพียร์สัน การถดถอยเชิงพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model และการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน ผลการถดถอยชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรด้านสุขภาพจิตและความเข้มแข็งทางอารมณ์ (H2) การรู้สึกมีคุณค่าและมีเป้าหมายในชีวิต (H9) และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น (H3) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน โดยโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 58.1 ผลการวิจัยนี้มีความสำคัญเชิงทฤษฎี เนื่องจากสนับสนุนแนวคิดการบริหารสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนฐานสุขภาวะผู้เรียน และยืนยันบทบาทของ Happy 8 Model ในการส่งเสริมความสุขอย่างรอบด้าน ในด้านประโยชน์เชิงปฏิบัติ ผลวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนแห่งความสุข รวมทั้งประยุกต์ใช้ในบริบทสถานศึกษาอื่น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ความสุขของผู้เรียน, ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, บรรยากาศในสถานศึกษา, แนวคิดสุข 8 ประการ

Abstract

This research aimed to 1) study the management conditions of educational institutions that promote student happiness, 2) analyze variables affecting such management, and 3) propose management guidelines that promote student happiness in educational institutions under the Office of the Secondary Educational Service Area of Samut Prakan. A mixed-method research design was employed. Quantitative data was collected from 108 educational institution administrators via questionnaires, and qualitative data

was collected from 5 key informants through in-depth interviews. Descriptive statistics, Pearson's correlation, predictive regression, and inductive content analysis were used for data analysis. The results revealed that the management conditions promoting student happiness were at the highest level, covering four dimensions: ethical leadership of administrators, creating a positive institutional atmosphere, implementing the Happy 8 Model concept, and management practices that promote student happiness. The regression analysis indicated that variables related to mental health and emotional hardness (H2), feeling valued and having a purpose in life (H9), and building positive relationships with others (H3) significantly influenced management practices promoting student happiness. The model explained 58.1% of the variance. The results are important for theory because they support the idea of educational management based on student well-being and show how important the Happy 8 Model is for promoting overall happiness. In terms of practical implications, the results can serve as guidelines for developing schools into thriving institutions and can be applied in various educational contexts to sustainably enhance students' quality of life and well-being.

Keywords: School management, Students' happiness, Ethical leadership, School climate, Happy 8 Model

บทนำ

ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน การศึกษามีได้ถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่เพียงสร้างผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น หากแต่ต้องทำหน้าที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือการสร้าง “คุณภาพชีวิตที่ดีและความสุขในการเรียนรู้” ให้กับผู้เรียน ในฐานะพลเมืองของศตวรรษที่ 21 ซึ่งเผชิญความท้าทายด้านสังคม อารมณ์ และการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง (UNESCO, 2020) รายงานระหว่างประเทศจำนวนมากสะท้อนว่า ผู้เรียนทั่วโลกประสบกับภาวะความเครียด แรงกดดันทางวิชาการ และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ไม่เอื้อต่อสุขภาวะทางอารมณ์ ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าทางจิตใจ ขาดแรงจูงใจ และมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะยาว (Seligman, 2011; UNESCO, 2020) สถานการณ์นี้สอดคล้องกับรายงานสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2565 ซึ่งชี้ว่า เด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มสูงขึ้นจากการแข่งขันทางการศึกษา ความสัมพันธ์เชิงลบในโรงเรียน และความกดดันจากครอบครัวและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565) ปัจจัยดังกล่าวล้วนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทางการเรียนรู้และความผาสุกของผู้เรียนโดยตรง

ขณะเดียวกัน งานวิจัยภายในประเทศสะท้อนข้อจำกัดสำคัญหลายประการ ได้แก่ 1) การเน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการมากกว่าการเรียนรู้ที่มีความหมาย ทำให้ผู้เรียนรู้สึกกดดันและขาดความสุข (วรพรรณ ชัยพิพัฒน์, 2565) 2) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ยังไม่ตอบสนองต่อสุขภาวะของผู้เรียนอย่างแท้จริง (ศิริพร พันธุ์ศรี, 2565) 3) โครงสร้างการบริหารแบบบนลงล่างที่จำกัดโอกาสของผู้เรียนในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) 4) การขาดเครื่องมือหรือตัวชี้วัดความสุขที่ใช้ประเมินได้อย่างเป็นระบบ และ 5) การมีแนวคิดด้านสุขภาวะจำนวนมากแต่ยังขาดการแปลงสู่แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ (UNESCO, 2020) ช่องว่างเหล่านี้ชี้ชัดว่า แม้งานศึกษาด้าน “ความสุขของผู้เรียน” จะเพิ่มมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถสรุปออกมาเป็น “แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เฉพาะ” ได้อย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ลักษณะพื้นที่มีความเฉพาะเจาะจงและแตกต่างจากหลายจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญ สมุทรปราการเป็นเมืองอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีความหนาแน่นของประชากรสูง การย้ายถิ่นฐานของครอบครัวจำนวนมาก และความหลากหลายทางเศรษฐกิจ-สังคมในแต่ละอำเภอ ส่งผลให้สถานศึกษาต้องรองรับผู้เรียนที่มีความแตกต่างด้านพื้นฐานครอบครัว ความพร้อมในการเรียนรู้ และภาวะอารมณ์มากกว่าหลายพื้นที่ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566) สภาพแวดล้อมเช่นนี้ทำให้การสร้าง “โรงเรียนแห่งความสุข” เป็นภารกิจที่ท้าทายทั้งในด้านทรัพยากร บุคลากร และระบบสนับสนุน ในขณะที่นโยบายสำคัญ เช่น โครงการโรงเรียนคุณภาพประจำ

ตำบล (ODOS) และหลักสูตรฐานสมรรถนะ ได้ถูกนำมาใช้ แต่ยังพบข้อจำกัดในการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ เนื่องจากความเหลื่อมล้ำด้านบริบทและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) ผู้บริหารบางส่วนยังขาดข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของผู้เรียน อีกทั้งการใช้แนวคิด Happy 8 Model ของกรมสุขภาพจิตยังขาดความเป็นระบบ ทำให้ความพยายามสร้างโรงเรียนแห่งความสุขยังไม่ต่อเนื่องและขาดทิศทางชัดเจน (กรมสุขภาพจิต, 2557)

ในด้านองค์ความรู้ แม้งานวิจัยก่อนหน้านี้ได้กล่าวถึงความสุขในหลากหลายมิติ เช่น สุขภาพกาย สุขภาพใจ ความสัมพันธ์ หรือการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Seligman, 2011; Ryan & Deci, 2000) แต่ยังไม่มีการวิเคราะห์และพัฒนา “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสุขของผู้เรียน” โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ อีกทั้งยังขาดงานศึกษาที่ผสานข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน เพื่อทำความเข้าใจบริบทเชิงพื้นที่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุข และกลไกการบริหารที่สร้างความสุขได้จริงในระดับโรงเรียน

จากสภาพปัญหาและช่องว่างขององค์ความรู้ดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ไม่เพียงเพื่อเติมเต็มข้อจำกัดของงานวิจัยที่ผ่านมา แต่ยังมุ่งพัฒนา “แนวทางการบริหารที่ตั้งอยู่บนข้อมูลเชิงประจักษ์ของพื้นที่จริง” โดยผสานแนวคิดด้านสุขภาวะผู้เรียน กรอบ Happy School Framework (UNESCO, 2020) และแนวคิด Happy 8 Model (กรมสุขภาพจิต, 2557) เข้ากับประสบการณ์ปฏิบัติของผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการในจังหวัดสมุทรปราการอย่างเป็นระบบ ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือการสร้างแนวทางการบริหารที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา ทั้งในระดับนโยบาย บุคลากร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตใจ เพื่อให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ที่ผู้เรียน “มีความสุข มีคุณค่า และมีพลังในการเรียนรู้อย่างแท้จริง” และสามารถขยายผลสู่พื้นที่อื่นได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

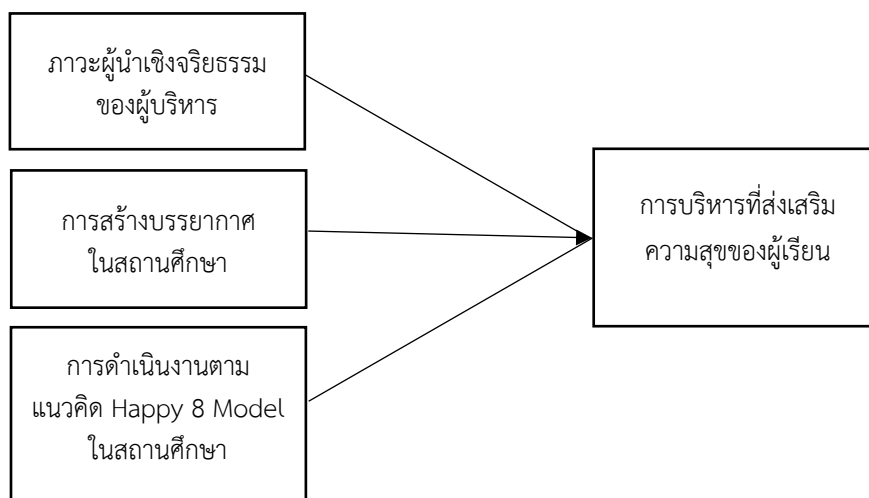
1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ
2. เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ” กำหนดกรอบแนวคิดโดยอิงทฤษฎีสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม บรรยายากาส โรงเรียน และแนวคิด Happy 8 Model (กรมสุขภาพจิต, 2557) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารสถานศึกษาในมิติต่าง ๆ ตัวแปรต้นประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร (Brown & Treviño, 2006) 2) การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา (Cohen et al., 2009) และ (3) การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model (กรมสุขภาพจิต, 2557) ส่วนตัวแปรตามคือ “การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน” ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดด้านสุขภาวะและประสบการณ์เชิงบวกในสถานศึกษา (กรมสุขภาพจิต, 2557; UNESCO, 2020) กรอบแนวคิดนี้แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปร โดยชี้ว่าตัวแปรด้านการบริหารทั้งสามด้านทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมระดับความสุขของผู้เรียนในลักษณะบูรณาการ ครอบคลุมมิติด้านกาย ใจ สังคม และการเรียนรู้ที่มีความหมาย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 108 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 25 แห่ง ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการข้อมูลโดยตรง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 5 คน คัดเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกตัวแทนจาก 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา 2) ศึกษานิเทศก์ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา 4) นักวิชาการด้านการศึกษา และ 5) ผู้แทนครู เพื่อให้สะท้อนมุมมองที่ครอบคลุมทั้งระดับนโยบาย นิเทศ บริหารสถานศึกษา วิชาการ และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลให้สอดคล้องกับบทบาทของแต่ละกลุ่ม เช่น ประสบการณ์ในตำแหน่ง 3-5 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านความสุขของผู้เรียน และสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับระบบการบริหารในระดับที่ตนรับผิดชอบ และมีการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลโดยใช้เทคนิคแบบสามเส้า (Triangulation) โดยอาศัยข้อมูลจากหลายแหล่ง (ผู้ให้ข้อมูล 5 กลุ่ม) หลายวิธี (แบบสอบถาม-สัมภาษณ์-เอกสาร) และใช้หลายกรอบแนวคิดในการตีความ ทำให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ และครอบคลุมมิติต่าง ๆ ของการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา และการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยแจกแบบสอบถาม แก่ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ) จำนวน 108 คน ได้รับกลับคืน 100 ชุด (ร้อยละ 92.59) ซึ่งเพียงพอและครอบคลุมประชากรอย่างเหมาะสม ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงองค์ประกอบของความสุขใน

สถานศึกษาที่ ปิยนาก อินทพงษ์ (2564) ได้พัฒนาเป็นเครื่องมือประเมินความสุขของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ เมื่อปรับปรุงเสร็จสิ้น ได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบพบว่าทุกข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (≥ 0.50) แสดงว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างเหมาะสม ต่อจากนั้น ผู้วิจัยได้ทดลองใช้ (Try out) แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.972 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (≥ 0.70) แสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงในระดับสูง แบบสอบถามฉบับจริงใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งเป็นแนวคิดดั้งเดิมของ Likert (1967) ที่ใช้ในการวัดทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ตอบ (อ้างใน ศิริพร พันธุ์ศรี, 2565; Boone & Boone, 2012) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ “เห็นด้วยน้อยที่สุด = 1 คะแนน” ถึง “เห็นด้วยมากที่สุด = 5 คะแนน” และแปลผลค่าเฉลี่ยตามระดับ 5 ช่วง ตั้งแต่ “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด” โดยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายไว้ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแนวคำถามสนทนากลุ่ม (Semi-Structured Interview & Focus Group Discussion Guide) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือนี้จากประเด็นสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อนำมาขยายผลในเชิงคุณภาพ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์อย่างอิสระ การเก็บข้อมูลดำเนินในรูปแบบการสัมภาษณ์รายบุคคลและการสนทนากลุ่มย่อยแบบไม่เป็นทางการ มีการบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึกภาคสนามและบันทึกเสียง จากนั้นถอดข้อความเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นหลักและข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประเภท Explanatory Sequential Design ซึ่งมีลักษณะการดำเนินการวิจัยเป็นลำดับ โดยเริ่มจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อนำมาวิเคราะห์เบื้องต้น แล้วจึงดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อขยายผลและอธิบายความหมายเชิงลึกของข้อมูลที่ได้ ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงดำเนินการเป็น 2 ช่วง ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลช่วงที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Collection Phase) ในช่วงแรกของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาสภาพการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนและวิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารดังกล่าวในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งได้ผ่านการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยยึดตามกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของความสุขของผู้เรียน อาทิ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านระบบสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งนี้ได้มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มเป้าหมายโดยตรง พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้อง

กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามด้วยตนเองแบบสมัครใจ และผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามกลับมาเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ ทั้งในเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อระบุตัวแปรที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน

2. การเก็บข้อมูลช่วงที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Collection Phase) หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในช่วงที่สอง เพื่อขยายความเข้าใจจากผลที่ได้ในระยะแรก ตลอดจนเพื่อสังเคราะห์แนวทางการบริหารที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายในช่วงนี้ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา เช่น รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการด้านการศึกษา และผู้แทนครูที่มีประสบการณ์ในการส่งเสริมความสุขของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และ แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) ซึ่งออกแบบโดยยึดโยงกับประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเสนอความคิดเห็นในเชิงลึก โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์รายบุคคลและจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อยในลักษณะไม่เป็นทางการ โดยมีการบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึกภาคสนามและอัดเสียง จากนั้นถอดความ เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อนำไปวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดกลุ่มประเด็น สังเคราะห์ข้อเสนอแนะและนำไปใช้ในการจัดทำแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในระยะถัดไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Phase) ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งเก็บจากผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 108 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 25 แห่ง ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการข้อมูลโดยตรงและจะถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือทางสถิติดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้เพื่อแสดงค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนที่ได้ในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน โดยข้อมูลดังกล่าวจะถูกจัดแสดงในรูปของตาราง และจัดเรียงตามมิติต่าง ๆ ของความสุขตามแนวคิด Happy 8 Model

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี stepwise เพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรอิสระใดมีอิทธิพลต่อระดับการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .05 และตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พร้อมทั้งตรวจสอบ Multicollinearity ผ่านค่าความแปรปรวนร่วม (VIF)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Phase) ข้อมูลเชิงคุณภาพได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) กับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการด้านการศึกษา และผู้แทนครู การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะนี้ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเริ่มจากการถอดความข้อความจากการสนทนาอย่างละเอียด จากนั้นผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูลตามหมวดหมู่ เช่น ด้านนโยบาย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความร่วมมือกับครอบครัว และชุมชน ฯลฯ เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือสูงขึ้น ผู้วิจัยใช้เทคนิค การตรวจสอบแบบไตรวิธ (Triangulation) โดยเปรียบเทียบความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และตรวจสอบความสมเหตุสมผลของข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลากหลายกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการบูรณาการผลการวิจัยและการจัดทำแนวทางการบริหาร (Integration and Development Phase) โดยข้อมูลจากทั้งระยะที่ 1 (เชิงปริมาณ) และระยะที่ 2 (เชิงคุณภาพ) จะถูกนำมาบูรณาการโดยใช้กระบวนการ สังเคราะห์ (Synthesis) และ เปรียบเทียบเชิงประเด็น (Cross-case Comparison) ในระยะนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผลการวิเคราะห์เชิงสถิติและผลวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อตรวจสอบจุดร่วม จุดต่าง และประเด็นที่สนับสนุนซึ่งกัน

และกันแล้วจัดทำเป็น “แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน” ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ และแนวทางที่ได้จะนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย และการประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติ โดยพิจารณาจากความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 2) การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา 3) การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา และ 4) การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน ซึ่งวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา และการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน

ตัวแปรการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน	M	SD	แปลผล
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร	4.94	0.21	มากที่สุด
การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา	4.87	0.29	มากที่สุด
การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา	4.84	0.33	มากที่สุด
การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน	4.78	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา และการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด (M เท่ากับ 4.94, SD เท่ากับ 0.21) รองลงมาคือ ด้านการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (M เท่ากับ 4.87, SD เท่ากับ 0.29) และด้านการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (M เท่ากับ 4.84, SD เท่ากับ 0.33) ตามลำดับ โดยมีการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (M เท่ากับ 4.78 , SD เท่ากับ 0.36)

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ สรุปดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ของตัวแปรการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ของตัวแปรการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน

ตัวแปร	การบริหาร ที่ส่งเสริม ความสุข ของผู้เรียน	ภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมของ ผู้บริหาร	การสร้าง บรรยากาศ ในสถาน ศึกษา	การดำเนินงาน ตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา
การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน (Y)	1.00			
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร (X1)	.538**	1.00		
การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา (X2)	.724**	.701**	1.00	
การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา (X3)	.755**	.622**	.917**	1.00

**p < 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน (HappyStudent) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร (Leader) การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา (Environment) และการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา (Happy8) พบว่า ตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) เมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์ พบว่า การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในระดับปานกลาง ($r = .538, p < .01$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนเพิ่มขึ้น แนวคิดนี้สอดคล้องกับงานของ Brown & Treviño (2006) ที่อธิบายว่าผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์และความยุติธรรมในการตัดสินใจ รวมทั้งสร้างแรงจูงใจภายในให้ผู้ตามเกิดความไว้วางใจและภาคภูมิใจในองค์กร ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนและครูในสถานศึกษา นอกจากนี้ การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนยังมีความสัมพันธ์กับการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาในระดับสูง ($r = .724, p < .01$) หมายความว่า เมื่อโรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ จะทำให้นักเรียนมีความสุขเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ที่สำคัญการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนยังมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา ในระดับสูงมาก ($r = .755, p < .01$) แสดงให้เห็นว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการบริหารที่บูรณาการตามการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษามีส่วนสำคัญต่อการสร้างการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา ในระดับสูง ($r = .701, p < .01$) และมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา ในระดับปานกลางถึงสูง ($r = .622, p < .01$) ซึ่งบ่งชี้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่มีคุณภาพย่อมสนับสนุนการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา และการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษาภายในโรงเรียน ขณะเดียวกันการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษาสูงที่สุด ($r = .917, p < .01$) แสดงให้เห็นว่าการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับทุกตัวแปรอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา และการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา ที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก ซึ่งตอกย้ำความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมที่

เหมาะสมและการใช้การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา เป็นกลไกหลักในการส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา

2.2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอย่างง่ายของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน

ตัวแปร	B	SE _B	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.757	.354		2.138	.035		
การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ในสถานศึกษา (X3)	.832	.073	.755	11.387	.000	1.000	1.000

R = .755 R² = .570 S.E. = .23675 F = 129.664 Sig. = .000

จากตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอย่างง่ายของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน พบว่าตัวแปร Happy 8 ($\beta = .755$) ส่งผลกระทบต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า ค่าความทนทาน (Tolerance) และค่าดัชนี VIF อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม (Tolerance > 0.1 และ VIF < 10) ซึ่งยืนยันว่าโมเดลถดถอยไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นพหุคูณ (Multicollinearity) โดยสมการถดถอยเชิงเส้นในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $Z = .755(X3)$

ตารางที่ 4 แนวทางในการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ	แนวทางในการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน
องค์ประกอบแนวทางการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อความสุขของผู้เรียน คือ Happy 8 ($\beta = .755$)	แนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่เคารพความหลากหลายและความเท่าเทียม 2) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ 3) การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model เพื่อเสริมสุขภาพกาย-ใจ	1) แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและการยอมรับความหลากหลายโดยเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกคุณธรรมและความเท่าเทียมให้แก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากร เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความเคารพและเข้าใจซึ่งกันและกัน 2) แนวทางการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจและการเรียนรู้ที่สนุก ทำท่าย และใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ	แนวทางในการบริหาร ที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน
	4) การบริหารเชิงระบบที่บูรณาการความสุขของผู้เรียนไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นให้ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง	3) แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะกาย - ใจของผู้เรียน โดยใช้แนวคิด Happy 8 Model เป็นกรอบในการพัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายดี จิตใจเข้มแข็ง และมีชีวิตสมดุล 4) แนวทางการบริหารเชิงระบบเพื่อสร้างความสุขอย่างยั่งยืนในโรงเรียน โดยพัฒนากลไกการบริหารงานที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาสถานศึกษา ตัวชี้วัดความสุขของผู้เรียนและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน การศึกษา

จากตารางที่ 4 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ผลวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Findings) ตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน Happy 8 Model เป็นตัวแปรสำคัญที่สุด ค่า ($\beta = .755$ (Sig. = .000) อธิบายความแปรปรวนของการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนได้ถึง 57.0% การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model คือ “ปัจจัยหลักที่สุด” ที่ทำให้เกิดความสุขของผู้เรียนและสามารถยืนยันได้ว่าการดูแลผู้เรียนทั้งด้านกาย-ใจ-สังคม-ปัญญา คือ หัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียนที่มีความสุข

2. ผลวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Findings) ผู้ให้ข้อมูล 5 กลุ่ม สะท้อนตรงกันว่า โรงเรียนควรมีแนวทางการบริหารด้านสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่เคารพความหลากหลายและความเท่าเทียม ได้แก่ เน้นความเท่าเทียม เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี มีความโปร่งใส รับฟัง และยุติธรรม 2) แนวทางการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างแรงจูงใจและความสุข ได้แก่ จัดกิจกรรมสนุก ท้าทาย และใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการสร้างห้องเรียนที่นักเรียนรู้สึกปลอดภัย กล้าแสดงความคิดเห็น 3) แนวทางการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model เพื่อส่งเสริมสุขภาวะกาย-ใจของผู้เรียน ได้แก่ เน้นทั้งสุขภาพกาย สุขภาพใจ ความสัมพันธ์ ความหมายชีวิต และใช้กิจกรรมสร้างทักษะอารมณ์ (SEL) เพิ่มความเข้มแข็งภายใน 4) การบริหารเชิงระบบเพื่อบูรณาการความสุขในแผนพัฒนาสถานศึกษา ได้แก่ การบูรณาการ “ความสุขของผู้เรียน” ไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ครู-ผู้เรียน-ผู้ปกครอง-ชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. ภายหลังจากการบูรณาการผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 กลุ่ม พบว่า แนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ได้เป็น 4 ด้านสำคัญ ดังนี้ ด้านแรกคือ ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความสุขของผู้เรียน โดยแนวทางที่เสนอ ได้แก่ การพัฒนาผู้บริหารให้ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และการปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเสมอภาค ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการยอมรับและคุณค่าของผู้เรียน พร้อมส่งเสริมความโปร่งใสในการสื่อสารระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณของงานวิจัยนี้ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงสูงกับความสุขของผู้เรียน ($r = .538$) ด้านที่ 2 การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ (Positive School Climate) ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า บรรยากาศโรงเรียนที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน แนวทางที่กำหนด ได้แก่ การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ให้ปลอดภัย อบอุ่น เป็นมิตร การจัดกิจกรรมที่ช่วยลดความตึงเครียด เช่น พื้นที่สีเขียวหรือกิจกรรมผ่อนคลาย ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก

ระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณของผู้วิจัยที่พบว่า บรรยาการโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับความสุขของผู้เรียน ($r = .724$) ด้านที่ 3 การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model (Happy 8 Integration) ผลการบูรณาการข้อมูลระบุว่า Happy 8 Model เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาความสุขของผู้เรียน โดยเฉพาะมิติ H2 สุขภาพจิตและความเข้มแข็งทางใจ, H3 ความสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่น และ H9 การมีคุณค่าและเป้าหมายในชีวิต ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณยืนยันว่า ตัวแปร Happy 8 เป็นปัจจัยที่ทำนายความสุขของผู้เรียนได้สูงที่สุด ($\beta = .755$) และด้านที่ 4 การบริหารจัดการเชิงระบบแบบมีส่วนร่วม (Systemic and Participatory Management) ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณชี้ให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาที่คำนึงถึงระบบสนับสนุนคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความสุขของผู้เรียน โดยแนวทางที่สังเคราะห์ได้ ได้แก่ การบูรณาการประเด็นด้านความสุขไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา การกำหนดตัวชี้วัดและกลไกติดตามผลด้านสุขภาวะ และการเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบายสุขภาวะ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพในงานวิจัยนี้ยังสะท้อนชัดเจนว่า ระบบการมีส่วนร่วมและกลไกสนับสนุนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยให้มาตรการด้านสุขภาวะเกิดผลจริงและยั่งยืนในระดับสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนด ดังนี้

1. สภาพการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า สภาพการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในทุกด้านอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ซึ่งสะท้อนภาพรวมว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการมีระบบบริหารจัดการที่เข้มแข็งและเอื้อต่อการสร้างสุขของผู้เรียนอย่างชัดเจน การมีระดับคุณภาพสูงเช่นนี้บ่งบอกถึงความพร้อมของโรงเรียนทั้งด้านผู้นำ บรรยาการ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และรูปแบบการดำเนินงานที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบของ วรพรรณ ชัยพิพัฒน์ (2565; 2565) ที่ระบุว่า เมื่อสถานศึกษามีการบริหารงานที่ยึดแนวคิด Happy 8 Model และจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในหลายมิติ จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งยังช่วยเสริมสร้างบรรยาการเชิงบวก ความรู้สึกปลอดภัย ความสัมพันธ์ที่ดี และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสุขในโรงเรียน และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับกรอบความคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) ที่เน้น “การเรียนรู้ที่มีความสุข (Happy Learning)” ว่ามีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับผู้นำที่เข้มแข็ง วัฒนธรรมความร่วมมือ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการของผู้เรียน องค์ประกอบเหล่านี้สอดคล้องกับ ผลวิจัยที่พบว่าสภาพการบริหารในทุกด้านอยู่ในระดับสูงมาก

2. วิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนได้รับอิทธิพลจากมิติด้านสุขภาวะที่ครอบคลุมตามแนวคิด Happy 8 Model ซึ่งเป็นฐานคิดสำคัญของความสุขในสถานศึกษา การที่ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขสูงขึ้นสามารถอธิบายได้จากการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เป็นมิตร และสนับสนุนความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ Happy School Framework ของ UNESCO (2020) ที่ระบุว่าโรงเรียนที่ให้ความสำคัญต่อการดูแลด้านอารมณ์ จิตใจ และความสัมพันธ์ จะช่วยเพิ่มความผาสุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้น การบริหารระดับสูงที่พบในงานวิจัยสามารถอธิบายได้จาก ทฤษฎี Self-Determination Theory (Deci & Ryan, 2000) ซึ่งชี้ว่า เมื่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานสามประการของผู้เรียน ได้แก่ ความเป็นอิสระ (Autonomy) ความสามารถ (Competence) และความสัมพันธ์ทางสังคม (Relatedness) ผู้เรียนย่อมเกิดแรงจูงใจภายในและมีความสุขในการเรียนรู้มากขึ้น การเปิดพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็น การออกแบบกิจกรรมที่ทำนายอย่างเหมาะสม และการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในโรงเรียน ล้วนส่งผลต่อความสุขที่เพิ่มขึ้นอย่างสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณและคุณภาพในงานวิจัยนี้

3. แนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน จากการบูรณาการผลการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า แนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนควรตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ 3 มิติ ได้แก่ 1) การบริหารที่เสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสุข 2) การจัดระบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหลายมิติ 3) การสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัย อ่อนน้อม และเอื้อต่อการเรียนรู้ และผลการสนทนากลุ่มและข้อมูลภาคสนามสะท้อนอย่างสอดคล้องว่า โรงเรียนที่ผู้เรียนมีความสุข คือโรงเรียนที่ดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model อย่างจริงจัง โครงสร้างการบริหารต้องสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์เชิงบวก พื้นที่การเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้สึกเป็นเจ้าของ และโอกาสในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้องกับกรอบของ UNESCO (2020) ว่าความสุขของผู้เรียนเป็นผลลัพธ์ของการบริหารอย่างเป็นระบบในหลายมิติพร้อมกัน รวมถึงสอดคล้องกับแนวทางของ สพฐ. (2566) ที่เน้นการสร้างโรงเรียนแห่งความสุขด้วยการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ดังนั้น แนวทางที่ได้จากงานวิจัยนี้จึงเน้น “การบริหารแบบองค์รวม” ที่ผสมผสานผู้นำ บรรยากาศโรงเรียน และการเสริมสร้างสุขภาวะทั้งกาย-ใจ-สังคม ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนว่า ความสุขของผู้เรียนมิได้เกิดจากปัจจัยเดียว แต่เกิดจากการบูรณาการมาตรการหลายด้านที่สอดคล้องกันอย่างต่อเนื่องภายในโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า สภาพการบริหารในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ($M = 4.94$) การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา ($M = 4.87$) การดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model ($M = 4.84$) การบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียน ($M = 4.78$)

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนว่าโรงเรียนในพื้นที่มีระบบการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง และมีความพร้อมต่อการพัฒนาความสุขของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติ ทั้งด้านผู้นำ บรรยากาศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ stepwise พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนมากที่สุดคือการดำเนินงานตามแนวคิด Happy 8 Model โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน $\beta = .755$ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนได้ร้อยละ 57.0 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความสุขของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากการพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ ความสัมพันธ์ และความหมายชีวิต อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของแนวคิด Happy 8 Model ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิ 5 กลุ่มเห็นพ้องร่วมกันว่า การส่งเสริมความสุขของผู้เรียนควรดำเนินการผ่าน 4 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ที่ยึดหลักความเสมอภาค ความโปร่งใส และการเคารพศักดิ์ศรีของผู้เรียน 2) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ เช่น กิจกรรมที่สนุก ทำง่าย ใช้เทคโนโลยีสร้างสรรค์ และพื้นที่เรียนรู้ที่ปลอดภัย 3) การส่งเสริมสุขภาพกาย-ใจตามกรอบ Happy 8 Model โดยให้ความสำคัญกับสุขภาพจิต ความสัมพันธ์ที่ดี และการสร้างความหมายของชีวิต และ 4) การบริหารจัดการเชิงระบบแบบมีส่วนร่วม บูรณาการ “ความสุขของผู้เรียน” ไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา พร้อมกลไกติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมของครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

3. เมื่อบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน สามารถสังเคราะห์เป็นข้อสรุปสำคัญว่า Happy 8 Model คือกลไกหลักที่สุดของการสร้างความสุขของผู้เรียนในโรงเรียน บรรยากาศโรงเรียนที่ดีและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สนับสนุนการนำ Happy 8 Model ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารแบบองค์รวมและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน คือปัจจัยเร่งที่ทำให้การพัฒนาความสุขเกิดผลจริงและยั่งยืนในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา

โดยสรุป การวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ที่สามารถใช้เป็นต้นแบบ สำหรับโรงเรียนภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ และสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทสถานศึกษาอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความสุขของผู้เรียนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1.1 ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย “โรงเรียนแห่งความสุข” ระหว่างโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่แนวทางการบริหาร
 - 1.2 การพัฒนาระบบสนับสนุนสุขภาพจิตนักเรียนในโรงเรียน (Student Well-being Support System)
 - 1.3 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย สะอาด และเอื้อต่อความสุขตาม Happy School Framework
 - 1.4 การบูรณาการ Happy 8 Model สู่กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความสุขของผู้เรียนโดยใช้โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (SEM) เพื่อยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
 - 2.2 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังระดับประถมศึกษา หรือโรงเรียนในภูมิภาคอื่นเพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารและความแตกต่างด้านบริบท
 - 2.3 ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อนำโมเดล S-HAPPY ไปทดลองใช้จริง และประเมินผลความเปลี่ยนแปลงด้านความสุขของผู้เรียนและครูในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2557). *แนวคิดสุข 8 ประการ (Happy 8 Model): การสร้างความสุขอย่างองค์รวม*. กระทรวงสาธารณสุข.
- ปิยนารถ อินทรพงษ์. (2564). *การพัฒนาเครื่องมือประเมินความสุขของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริพร พันธุ์ศรี. (2565). แนวทางการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขตามแนวคิด Happy 8 Model. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 9(1), 23-34.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *แผนการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและความผาสุกทางการศึกษา พ.ศ. 2566*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2565). *รายงานสุขภาพแห่งชาติ ประจำปี 2565: สุขภาวะของเยาวชนไทย*. สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสุขของนักเรียนไทย*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- วรพรรณ ชัยพิพัฒน์. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสุขของผู้เรียนในบริบทประเทศไทย. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 14(1), 33-49.
- วรพรรณ ชัยพิพัฒน์. (2565). การจัดการศึกษาตามแนวคิด Happy 8 Model เพื่อส่งเสริมความสุขของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 9(1), 23-34.
- Brown, M. E., & Treviño, L. K. (2006). Ethical leadership: A review and future directions. *The Leadership Quarterly*, 17(6), 595-616.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. McGraw-Hill.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Free Press.